

В. І. Криленко

доктор економічних наук, доцент,

перший проректор,

Миколаївський національний університет

ім. В.О. Сухомлинського

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Анотація. В статті в результаті дослідження особливостей формування раціональної регуляторної політики аграрного сектору економіки в контексті економічної безпеки розроблено алгоритм формування раціональної системи державного регулювання аграрної сфери економіки, який дозволяє ув'язати усі стадії та етапи аналізу, прогнозу, вибору регуляторних заходів, а також фінансове забезпечення розвитку аграрного сектору в єдину систему.

Ключові слова: фінансове забезпечення аграрного сектору, раціональна регуляторна політика, системи державного регулювання, економічна безпека, фінансові аспекти регуляторної політики.

Постановка проблеми. Проведені теоретико-методологічні дослідження впливу регуляторної політики на економічну безпеку і особливостей регулювання аграрного сектору стали основою для систематизації стадій і етапів аналізу, прогнозу, вибору заходів регулювання, а також їх фінансового забезпечення і структуризації в єдиній системі для обґрунтування раціональної регуляторної політики аграрного сектору економіки.

Ефективна регуляторна політика у сфері аграрного виробництва є основою для забезпечення економічної безпеки аграрного сектору на сучасному етапі, загрозами для економічної безпеки аграрного сектору України є, наприклад, сировинний характер експорту сільськогосподарської продукції; зростання цін на сільськогосподарську продукцію на внутрішньому ринку; повільне запровадження міжнародних стандартів і систем якості продуктів харчування. Як результат реалізації екстенсивної моделі розвитку аграрного сектору України, більшість показників його економічної безпеки знаходиться за межами оптимальних значень. В умовах відкритості національної економіки останні світові тенденції до наростання дефіциту продовольства і зростання цін можуть розглядатись як потужний виклик для українського аграрного виробництва. Ці тенденції можуть діяти як активний стимул до пожвавлення сільськогосподарського виробництва та експорту сільськогосподарської продукції, як джерело додаткових фінансових ресурсів для розвитку та капіталізації аграрного сектору, фундамент для розкриття вітчизняного аграрного потенціалу – важливої та поки що недостатньо розкритої національної конкурентної переваги [1, с. 39].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика розвитку державного регулювання аграрного сектору займає важливе місце у дослідженнях таких вітчизняних вчених, як О. М. Бородіна, О. Гойчук [2], В. М. Геєць, І. В. Прокопа [1] ін. Незважаючи на глибину розкриття цієї проблеми, фінансові аспекти регуляторної політики аграрного сектору економіки в контексті економічної безпеки потребують подальшого теоретико-методологічного обґрунтування з позицій їх впливу на економічну безпеку.

Мета статті. Це дослідження має на меті визначення особливостей регуляторної політики аграрного сектору економіки та її фінансової складової з позицій забезпечення економічної безпеки.

Виклад основного матеріалу. У процесі аграрних трансформацій в Україні сформувалася дуальна організаційна структура сільського господарства, в якій виокремлюються два сектори аграрних виробників: корпоративний (сільськогосподарські підприємства) та індивідуальний (фермерські господарства і господарства населення). Відносини між ними набувають антагоністичних ознак, що проявляється у монополізації корпоративним сектором ринків ресурсів (особливо фінансових); каналів збуту продукції; вигідних цін; засобів державної підтримки і впливу на формування державної аграрної політики. Незважаючи на це фермерські господарства і господарства населення упродовж усього трансформаційного періоду забезпечували значну частку у виробництві сільськогосподарської продукції (відповідно 1,7 і 66,1% у 2000 р., а також 5,1 та 55,1% у 2010 р.) [346, с. 5]. Це спонукає до розгляду питання формування раціональної регуляторної політики аграрного сектору економіки.

Вважаємо, що оцінювати ефективність заходів підтримки слід після досягнення задекларованих цілей, тобто визначаючи ефективність регуляторної політики. Ефективність регуляторних механізмів характеризують ступінь досягнення накреслених цілей, рівень виконання поставлених завдань і цільових показників з мінімізацією витрат, пов'язаних з досягненням таких цілей. Крім того, оскільки будь-яку мету можна подати у вигляді визначеної сукупності показників (індикаторів) її досягнення, то в нашому випадку оцінку ефективності можна проводити за допомогою загальноприйнятих показників економічної ефективності сільськогосподарського виробництва.

На всіх стадіях дослідження повинен здійснюватися пошук джерел фінансування регуляторних заходів, проте його структура не завжди є порівнянною з цільовими настановами і заходами щодо досягнення намічених результатів. Можна використовувати два шляхи розв'язання цієї проблеми. Перший – це різні варіанти і сценарії розвитку аграрного сектору, що, як правило, визначаються ще на стадії прогнозу. Другий шлях полягає у використанні програмних методів, коли ув'язуються між собою завдання, механізми регулювання, заходи, виконавці, джерела фінансування зі строками і наміченими результатами. Але програми, як правило, є одноваріантними що відрізняє їх від прогнозу. Крім того, механізм реалізації

програми включає контрольні функції аж до виділення спеціального органу управління нею. У прогнозах методи регулювання і пропонуваній механізм мають характер наукових рекомендацій.

На кожній стадії обґрунтування системи впливу національної регуляторної політики на розвиток аграрного сектору винятково важливе місце, на наш погляд, належить інформаційному забезпеченню. Економіка аграрного сектору ускладнюється, а чим складнішою є економіка, тим більше перетинаються взаємозв'язки, тим вищою має бути її інформаційна насиченість. Інформація – це не тільки достовірні знання про операції, дії, предмети, процеси, але й також взаємодії та взаємозв'язки між економічними суб'єктами і об'єктами, канали комунікації. Інформація вбудовується до системи факторів виробництва, стаючи при цьому важливим системоутворюючим фактором. З огляду на ці положення пропонуємо проаналізувати усі стадії обґрунтування раціональної регуляторної політики аграрного сектору економіки.

Основні аспекти системи пропонуваних наукових обґрунтувань подано у вигляді алгоритму в табл. 1, згідно з якою мета, завдання і структура аналізу, прогнозу, вибору заходів регулювання ув'язані між собою. Зміст і методи аналізу безпосередньо пов'язані із завданнями і методами прогнозування, з послідовними кроками з вибору заходів державного регулювання розвитку аграрної сфери економіки.

У цьому зв'язку виникає необхідність у використанні методик, які б дозволили відстежити динаміку і тенденції, виявити проблеми у розвитку галузі, виробити основні положення регуляторної політики аграрного сектору, накреслити шляхи її реалізації, визначити методи державного регулювання, які б задіювали мотиваційний механізм і в результаті привели до підвищення ефективності виробництва в сільському господарстві. З огляду на це, пропонуємо використовувати п'ятистадійну модель обґрунтування раціональної регуляторної політики аграрного сектору економіки.

Таблиця 1. Алгоритм формування раціональної регуляторної політики аграрного сектору економіки*

Структура роботи	Етапи обґрунтування				
	1. Аналіз і оцінка	2. Прогнозування	3. Вибір регуляторних	4. Фінансове забезпечення	5. Інформаційне забезпечення
1	2	3	4	5	6
1. Визначення пріоритетів регуляторної політики аграрного сектору	Аналіз основних тенденцій і проблем у розвитку аграрного сектору	Прогнозування довгострокових тенденцій розвитку. Розробка доктрини	Формування положень регуляторної політики аграрного сектору	Усі фінансові джерела розвитку: бюджет, інвестиції, власні кошти та ін.	Інформування про прогресивні тенденції у сфері розробки і реалізації аграрної політики у країнах з високорозвинутим сільським господарством
2. Визначення цілей і завдань регуляторної політики	Аналіз рівня розвитку аграрного сектору. Методи регулювання на державному і регіональному рівнях	Прогнозування виробництва сільськогосподарської продукції через: 1) продовольчу забезпеченість регіону; 2) оцінку його експортного потенціалу, міжрегіональних і зовнішньоекономічних зв'язків	Розробка системи заходів впливу держави на розвиток сільського господарства та її узгодження з положеннями регуляторної політики аграрного сектору, приведення її у відповідність з кількісним вираженням перспектив розвитку аграрного сектору	Бюджетні ресурси	Надання юридичних, економічних і технологічних консультацій
3. Оцінка ефективності державної підтримки виробництва сільськогосподарської продукції	Комплексна оцінка ефективності заходів щодо підтримки виробництва сільськогосподарської продукції	Визначення шляхів вирішення проблем розвитку аграрного сектору	Формування переліку найбільш ефективних регуляторних заходів	Встановлення основних і додаткових джерел фінансування	Створення інформаційної бази для оцінки отриманих даних

1	2	3	4	5	6
4. Оцінка фінансових можливостей держави для надання фінансової допомоги аграрному сектору	Аналіз стану фінансування аграрного сектору з державного бюджету	Прогнозування фінансових можливостей регіону	Вибір методів бюджетного і податкового регулювання аграрної сфери	Розширення традиційних джерел дохідної частини бюджету. Використання бюджетних коштів відповідно до стратегії розвитку аграрного сектору	Інформування органів місцевого самоврядування та сільського населення про фінансове забезпечення розвитку аграрного сектору
5. Визначення ризиків і загроз для розвитку аграрного сектору	Оцінка рівня розвитку галузей і підгалузей сільського господарства	Визначення основних індикаторів розвитку	Вибір внутрігалузевих пріоритетів з розробкою відповідних програм розвитку	Ресурсне забезпечення ризикових зон розвитку	Інформування органів місцевого самоврядування та сільського населення про пріоритети розвитку аграрного сектору
6. Розробка регуляторної політики аграрного сектору економіки	Встановлення зв'язку між ефективністю виробництва і заходами регуляторної політики	Прогнозування фінансових ресурсів, їх розподіл з урахуванням підтримки	Обґрунтування необхідних розмірів підтримки. Вибір найбільш раціонально-необхідних і раціонально-можливих регуляторних заходів. Приведення їх у систему. Формування механізму реалізації необхідних розмірів	Обґрунтування витрат бюджету на розвиток сільського господарства. Використання можливостей міжбюджетних відносин. Податкові надходження	Сприяння у доступі до інформації про можливі заходи підтримки і створення бази даних. Проведення семінарів, організація постійно діючих консультативних пунктів

*Запропоновано автором.

Звернемо увагу на те, що розробку системи впливу регуляторної політики на розвиток аграрного сектору необхідно починати з розробки принципових положень аграрної політики, узгоджених з обґрунтованим і кількісно вираженим уявленням про імовірні шляхи і бажані перспективи розвитку сільського господарства. Заходи впливу держави на розвиток аграрного сектору мають бути приведені у відповідність з якісним і кількісним вираженням перспективного розвитку.

Отже, мета першої стадії обґрунтування раціональної регуляторної політики аграрного сектору економіки полягає у визначенні реального стану в цьому секторі, у здійсненні комплексної оцінки ефективності заходів регулятивного характеру, у встановленні зв'язку між виробництвом і різними регуляторними заходами, і нарешті – у виявленні споживчих уподобань, що в комплексі є початковою інформацією для другої стадії роботи.

Мета другої стадії – прогнозувати виробництво продукції та обсяг бюджетних коштів, необхідних для здійснення державної підтримки, обґрунтувати Доктрину забезпечення економічної безпеки аграрного сектору в Україні, що визначала б вибір цільової функції регуляторної політики, підготувати для третьої стадії роботи пропозиції щодо вибору методів регулювання.

Мета третьої стадії – створити умови для реалізації вибраної доктрини на перспективу, а також для ефективного функціонування і розвитку аграрного сектору.

Мета четвертої стадії – виявити джерела фінансування, використовуючи можливості залучення додаткових коштів, обґрунтувати обсяги бюджетних витрат на розвиток сільського господарства.

Мета п'ятої стадії – забезпечити усі етапи обґрунтування раціональної регуляторної політики аграрного сектору економіки необхідними інформаційними ресурсами.

Як показує наведений алгоритм, послідовність аналізу, прогнозування, вибору раціонально-необхідних і раціонально-можливих заходів регуляторної політики аграрного сектору економіки, фінансового та інформаційного забезпечення відповідає шести блокам, які характеризують структуру аналізу і прогнозу. У процесі проведення аналізу мають бути осмислені основні тенденції та проблеми у розвитку аграрного сектору. Аналіз має бути комплексним, що передбачає охоплення усіх ланок розвитку і всебічне дослідження причинних залежностей з метою виявлення ризиків і загроз для економічної безпеки та подолання негативних тенденцій у розвитку аграрного сектору.

Висновки. В результаті дослідження особливостей формування раціональної регуляторної політики аграрного сектору економіки в контексті економічної безпеки розроблено алгоритм формування раціональної системи державного регулювання аграрної сфери економіки, який дозволяє ув'язати усі стадії та етапи аналізу, прогнозу, вибору

регуляторних заходів, а також фінансове та інформаційне забезпечення розвитку аграрного сектору в єдину систему для визначення пріоритетів регуляторної політики, структуризації цілей і завдань державного регулювання, оцінки ефективності державної підтримки виробництва сільськогосподарської продукції та бюджетних можливостей (країни, регіону), виявлення зон ризику розвитку сільського господарства, обґрунтування пріоритетних галузей, обсягів і заходів підтримки.

Список використаних джерел

1. Українська модель аграрного розвитку та її соціоекономічна переорієнтація : [наук. доп.] / [О. М. Бородіна, В. М. Геєць, А. О. Гуторов та ін.]; за ред. В. М. Гейця, О. М. Бородіної, І. В. Прокопи ; НАН України, Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2012. – 56 с.
2. Гойчук О. І. Продовольча безпека : [монографія] / О. І. Гойчук. – Житомир : Полісся, 2004. – 348 с.

В. И. Крыленко

доктор экономических наук, доцент, первый проректор,
*Николаевский национальный университет
им. В. А. Сухомлинского*

ФИНАНСОВЫЕ АСПЕКТЫ РЕГУЛЯТОРНОЙ ПОЛИТИКИ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ В КОНТЕКСТЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Аннотация. В статье в результате исследования особенностей формирования рациональной регуляторной политики аграрного сектора экономики в контексте экономической безопасности разработан алгоритм формирования рациональной системы государственного регулирования аграрной сферы экономики, который позволяет увязать все стадии и этапы анализа, прогноза, выбора регуляторных мер, а также финансовое обеспечение развития аграрного сектора в единую систему.

Ключевые слова: финансовое обеспечение аграрного сектора, рациональная регуляторная политика, системы государственного регулирования, экономическая безопасность, финансовые аспекты регуляторной политики.

V. I. Krylenko

Doctor of Economics, professor,
first Vice-Rector,

Nicholas National University. V A Sukhomlynsky

FINANCIAL ASPECTS OF REGULATORY POLICIES AGRICULTURAL SECTOR IN THE CONTEXT OF ECONOMIC SECURIT

Abstract. The article features a study forming a rational regulatory policy of the agricultural sector in the context of economic security of the algorithm of forming a rational system of state regulation of agrarian sphere of economy, which allows you to link all stages and phases of analysis, forecasting, choice of regulatory measures as well as financial support for development the agricultural sector in a single system.

Keywords: financial support for the agricultural sector, rational regulatory policy, public regulation, economic security, financial aspects of regulatory policy.

Є. Ю. Пархоменко

аспірант,

Національна академія

статистики, обліку та аудиту

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА В АУДИТОРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. В статті досліджуються питання, пов'язанні з визначенням параметрів професійної етики при здійсненні аудиторської діяльності. Доведено, що професійна етика відіграє значну роль у здійсненні аудиту, адже від його якості, залежить достовірність оцінки діяльності компанії-замовника. Також, важливим є дотримання стандартів професійної етики, з метою попередження викривлення інформації, яка є основою для прийняття рішень щодо можливого інвестування або кредитування компанії-замовника аудиторських послуг. Проаналізовано коло суб'єктів та їх інтереси під час здійснення аудиту. Обґрунтовано, що досить часто данні інтереси можуть бути протилежними. Розглянуто основні принципи професійної етики при наданні аудиторських послуг. Досліджено особливості здійснення даної діяльності у вітчизняній практиці, визначено основні фактори, що впливають на формування професійної етики.

Ключові слова: етика, професійна етика, принципи професійної етики, аудиторська діяльність, етика аудиту, Кодекс професійної етики аудиторів.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Аудиторська діяльність в Україні, як і будь-яка інша сфера економічної діяльності,